

a t a l a

2.

**Emakumeen berdintasuna
eta osotasuna**

Aurrekariak

Arartekoak, pertsonen eskubideak defendatzeko lanen barruan, emakumeen eta gizonen berdintasunaren printzipio konstituzionala (EK 14. artikulua) betetzen dela ziurtatu eta defendatzeko funtzioa dauka. Horretarako, euskal agintari publiko guztiei eskatzen die beharrezko neurriak har ditzatela, berdintasunaren eta sexuagatiko bereizkeriarik ezaren printzipio hori ez dadin postulatu formal hutsa izanik, baizik eta erreala eta eraginkorra bihur dadin, horretarako helburu hori zailtzen duten oztopoak era aktiboan baztertuz (EK 9.2 artikulua).

Berdintasunaren eta sexuagatiko bereizkeriarik ezaren eskubidean egiten den edozein urraketari dagokionez **euskal herri-administrazioen jarduerak edo jarduera-faltak kontrolatzea** da, funtsean, Arartekoak berdintasunaren arloan duen funtzioa, **bai ikuspegi formaletik, bai ikuspegi materialetik**. Eremu horretan, geroz eta garrantzitsuagoa bilakatzen ari da administrazio desberdinei berdintasun materiala lortzeko ekintza positiboak martxan jartzeko eskatzea, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako **Eusko Legebiltzarren 4/2005 Legeak** eta emakumeen eta gizonen benetako berdintasunerako **3/2007 Lege Organikoak** ezarritako parametroen arabera, lehen aipatutako aurreikuspen konstituzionalak garatuz.

Genero-indarkeria ere erakunde honen arduraren nagusietako bat da, eta, ondorioz, arlo honetan egiten dugun lanaren zati handi bat horretan oinarritzen da. Hala, gure funtzioen artean ezinbesteko lehentasuna daukate genero-indarkeria ezabatzeko borrorak eta ahaleginak, jakin badakigulako emakumeen aurkako indarkeriaren arrazoia emakume eta gizonen arteko egitura-desberdintasunean aurkitzen dela.

Arlo honetako jardueran proiektatzen dira, era berean, **emakumeen herritartasun oso eta aktiboaren eta protagonismo sozialaren** alde egiten duten ekimen desberdinen **sustapen eta bultzada**, oraindik emakumeak gizonen aldean gutxiesten dituzten inertzia kultural eta sozialen aurrean.

1.

Kexarik aipagarrienak

1.1. Emakumeen bereizkeria kulturaren eta kirolaren arloan

Aurten ere, kultura-eremuetako emakumeen berdintasunaren kontuak erakunde honen esku-hartzea sustatu du. Zehazki, gai horrekin lotuta erreklamazioetan ageri diren kontuak honakoak dira:

- Alde batetik, **emakumeek alardeetan** parte hartzeko duten arazoak, berriro ere, gure esku-hartzeari bidea eman dio. Oraingo honetan, emakumeen toki-elkarte baten egindako kontsulta baten ondorioz izan da. Izan ere, **Irungo Udalaren udal-ordenantza baten zirriborroa** aztertzeko eskatu ziguten. **Horren helburua ekitaldi-jarduerak izenekoak baimentzeko araubidea zehazki erregulatzea zen, eta ekitaldi horien artean alardeen antolaketa berariaz aipatu zen.** Ordenantzaren zirriborro horrek gure erakundearen eragin duen kezka nagusia da **Irungo Udalak arau-ekimen horren bidez alardea antolatzeko adierazi dituen era diferenteetan tratu desberdina** egon daitekeela. Izan ere, desberdintasun hori kaltegarria izan daiteke, eta, nolatan ere, ordenamendu juridikoarekin bat eginez aztertu behar da, eta bereziki pertsonen sexu-berdintasuna erregulatzen duten arau juridikoekin bat eginez. Horrela, Irungo Udalari zuzenean dagokion **emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren halabeharrezko sustapenaren** ikuspuntutik, bai Konstituzioaren 9.2 artikulua aplikatuz, bai –zehazkiago– berdintasunari buruzko euskal legeak euskal herri-administrazioei ezartzen dizkien betebeharrak zehatzak betez, nabarmendu behar dugu garrantzitsua dela Irungo Udalak eta alardeak egiterakoan modu batean edo bestean tartean dagoen herri-administrazio orok eginkizun proaktibo bat hartzea (hartara, bereziki, Eusko Jauriaritza, herritarren segurtasunaren ikuspuntutik –Konstituzioaren 17. artikulua– eta berdintasunezko alardea antolatzen dutenak babesten dituen biltzeko eta manifestatzeko eskubidea modu askean egikaritzen dela bermatu behar duena den heinean –Konstituzioaren 21. artikulua aplikatuz–). Zentzu horretan, eta bereziki aintzat hartzen badugu Irungo berdintasunezko alardeak soilik gizonen eta emakumeen herri horretako jai-manifestazio nagusian parte hartzeko gune bat ziurtatzen duela, uste dugu **berdintasunari buruzko euskal legearen xedepena guztiz eraginkorrak direla udal horretarako, haien xedea berdintasun materiala eta eraginkorra ziurtatzeko konstituzio-betebehar hori gauzatzea baita**, eta horretarako hirian eta bertako jaietan berdintasun osoko egoera bat egotea galarazten duten oztopoak aktiboki kentzeko ekintza positiboko neurriak ezartzen baitituzte. Horrela helarazi diogu kontsulta egin duen elkarteari ordenantza-proiektua onartzeko prozeduraren atariko fase horretan, alde batera utzita erakunde honen geroko esku-hartzea, prozedura horren bilakaerak hala eskatuko balu.

■ Azkenik, **sexua dela-eta kirolean berdintasunez parte hartzeari dagokionez**, orobat aipagarriak dira erakunde honek gai horrekin lotutako bi kexengatik izandako esku-hartzeak. Kexek eskola-adineko neskek tradizioz gizonak edo mutilek egindako kirol-modalitateetan parte hartzea dute hizpide. Gure esku-hartzearen emaitza gisa, gomendio bana eman da: alde batetik, **Arartekoaren 2013ko apirilaren 22ko ebazpena** (horren bidez, **Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura, Gazteria eta Kirol Sailari** hainbat neurri gomendatzen zaizkio Eskola Kirol Programan kimu-kategoriako kirolarientzat “errendimenduko” emakumezkoen ligarik ez dagoelako); bestetik, **Arartekoaren 2013ko ekainaren 19ko ebazpena** (horren bidez, **Gipuzkoako Foru Aldundiari eta Donostiako Udalarari** gomendatzen zaie futboleko aritzeko espazio publikoetan eta, bereziki, Kontxako hondartzan, neurriak har ditzaten eta txapelketa maskulinoak eta femeninoak berdintasun irizpideei jarraiki joka daitezten).

1.2. Ekintza positiboak eta berdintasun-printzipioa enplegu publikorako sarbidean

Aurreko aldiaren bezala, 2013. urtean zenbait kontsulta jaso ditugu emakumeek ordezkaritza txikiagoa duten esparruetako lanpostuetarako emakumeen sarbidearen alde egiten duten ekintza positiboen legitimotasunarekin lotuta. Kontsulta horiek partikularrengandik datoz, baina baita enplegu publiko jakin batzuetarako sarbidean berdintasuna sustatu nahi duten toki-administrazioetatik ere, berdintasun-printzipioa urratu gabe ekintza positiboko neurriak aktibatzeke moduari buruzko aholkuak bilatzen baitituzte. Kontu horiek Konstituzio Auzitegiaren eta Europar Batasuneko Justizia Auzitegiaren doktrinak ezarritako parametroei jarraiki ebazten saiatu gara. Oro har, merezimenduen berdintasunaren printzipioa ezartzen dute ekintza positiboko neurriak aplikatzeko alde aurretiko betekizun gisa. Nolanahi ere, eskaera horiek gai horretan orientazioa behar dela adierazten dute, eta gure sistema publikoak artez bete behar du premia hori.

1.3. Administrazioaren egitura eta antolaketa genero-indarkeriaren arloan

Gai horri dagokionez, genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeen elkarte baten kexa jaso genuen, 2012ko abenduan Euskadin gobernua aldatu ostean Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza ezabatu zelako. Kexak salatu zuen ezabatzearen ondorioz aipatutako zuzendaritzak lehen ematen zituen zerbitzu batzuen estaldura falta egon zitekeela. Zehazki, kexaren sustatzaileek adierazi zuten kezkatuta zeudela zuzendaritza horrek ematen zituen hainbat laguntza-zerbitzu desager zitezkeelako eta, euren ustez, horren ondorioz, genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeek jasotzen zuten arretari dagokionez egindako hobekuntzak eta aurrerapenak bertan behera gera zitezkeelako.

Gai horretan izan genuen esku-hartzearen emaitza gisa, **2013ko irailaren 19ko Arartekoaren ebazpena** eman

genuen. Horren bidez bere jarduerari amaiera ematen zaio, GIBLZen (Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritzaren) desagerpenaren ondoren genero-indarkeriaren biktimei diren emakumeen arreta- eta laguntza-egoera salatzen duen kexa bati dagokionez. Ebazpen horretan, mahai gainean jarritako gaia aztertu ostean, ondorio hau ateratu genuen: Eusko Jaurlaritzak jarraitutako antolaketa-aukera berria **Erakundeen Arteko II. Akordioa** sinatu zuten erakundeek era nahikoan egiaztatuta eta ebaluatuta zegoen, eta ez zuen zertan genero-indarkeriaren biktimei zor zaizkien babesaren eta laguntzaren murrizketa ekarri. Nolanahi ere, orobat egokia iruditu zitzaigun **Emakundek**, Erakundeen Arteko II. Akordioaren Batzordeko burua eta genero-indarkeriaren arloan koordinatzeko eginkizunak dauzkan erakundea den heinean, aurreko GIBLZren zereginak integrazteko antolaketa-formula berria abiaraztearen eragina zaindu eta ebaluatzea –horren bidez, Euskadin genero-indarkeriaren biktimak diren emakumei emandako arretari erantzun nahi izan zaio–.

1.4. Polizia-jarduna genero-indarkeriaren arloan

Bikotekide ohiek bi emakumeren kontra egin zituzten eta heriotza ekarri zuten bi eraso bortitz direla-eta (emakumeak Euskadiko genero-indarkeriaren biktime gisa hil ziren, 2010ean eta 2011n hurrenez hurren), Ararteko erakundeak ofiziozko esku-hartze bana hasi zuen, bi kasuen zorigaitzoko amaiera baino lehen jazotako gertakariak argitzeko asmoz, horrelako kasuetan jarraitutako jardun publikoetan hobe daitezkeen eremuak antzemateko eta etorkizunean antzeko emaitzak saihesteko.

Aztertutako gertakariak eta alde aurretik egindako gogoetak kontuan harturik, 2013an **Arartekoaren 2013ko martxoaren 4ko ebazpena** eman zen. Horren bidez, ofiziozko bi espediente amaitzen dira, genero-indarkeria jasaten zuten eta bikotekide ohiek bortizki erasota hil ziren bi emakumeren kasuan emandako polizia arretaren zioz abiarazitakoak. Bertan, arlo horretan hobe daitezkeen eremuak jaso dira.

1.5. Genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeek etxebizitza babestuetarako sarbidea izateko betekizunak

Ararteko erakundetik 2006. urtetik geroztik genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeek etxebizitza babestuetarako duten sarbidea erregulatzen duen araua, **Etxebizitza eta Gizarte Gaietako sailburuaren 2006ko urriaren 4ko agindua**, erreformatzeko eskatu dugu. Besteak beste, uste dugu funtsezkoa dela agindu horrek erregulatzen dituen zenbait betekizun malgutzeko; zehazki, haren irismen subjektiboa zabaldu behar da, bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeriaren biktimak diren emakumeak ez ezik, familia-unitateko beste kide batzuen (esaterako, aitaren, semearen edo nebaren) indarkeria pairatzen dutenak ere barne hartzeko, zeren eta kasu horietan guztietan emakumeek arazo berbera baitute, hots, etxebizitza aldatu behar dute.

Kontu horrekin lotuta, emakume baten kexa jaso dugu, genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeentzako etxebizitzaren arloan ekintza positiboko neurrien inguruan aipatutako arauari heltzeko eskaera ukatu ziotelako. Izan ere, etxebizitza baten titulartasunaren zati bat zeukan, baina ezin zen bertan bizi, etxebizitza horretan haren seme eta erasotzailea zegoelako, emakumeak etxebizitzaren erabilera laga baitzion. Herri-administrazioaren erantzuna Zuzenbidearekin bat datorren arren, kasu horretan, gure iritziz, funtsezkoa da alde batetik administrazio eskudunei indarkeriaren biktimak diren emakumeak babesteko neurrien aplikazioa haien banakako egoera kontuan izanda malgutzeko bitartekoak ematea arauen bidez, eta bestetik aintzat hartzea kexagileak bezala gizalegez kudeatzen oso zailak diren egoerak jasaten dituzten emakumeei laguntza eta babesa emateko zerbitzu espezializatueta bideratu eta aztertu behar direla kasu horiek. Zentzu horretan, kexagilea bizi den lurraldeari (Bizkaia) dagozkion foru-aldundiko zerbitzuetara bidali dugu. [Etxebizitza arloa](#) aztertzen duen txosten honen atalean aipatu dugu kasu hori zehaztasun gehiagorekin.

2.

Araudi- eta gizarte-testuingurua

EAEren esparruan 2013an genero-berdintasunaren arloan egon den erreforma azpimarragarri bakarra lehendakariaren [abenduaren 2ko 34/2013 Dekretuak](#) (Euskal Autonomia Erkidegoaren Administrazio sailak sortu, ezabatu eta aldatzen dituen eta horien egitekoak eta jardun-arloak finkatzen dituen Dekretua bigarren aldiz aldatzen duenak) urtearen amaieran eragindakoa izan da. Dekretu horrek Emakunde Emakumearen Euskal Erakundeari egotzitako egitekoekin eta bitartekoekin lotutako erreformak gauzatu ditu, emakumeen aurkako indarkeriaren biktimei dagokienez, Emakundek gai horri buruzko politikak zuzentzeko eta koordinatzeko zituen eginkizunak mantenduz baina arretaredu berri bat diseinatuz, jadanik bazeuden zerbitzuen bitartez. Eredu horrek bitarteko pertsonalen eta materialen berresleipena dakar, biktimeentzako zuzeneko arretaren eta kudeaketaren egitekoak herritarrentzako arretako departamentu-unitateetatik eraginkorrak izan daitezkeela egiaztatu ostean, horiek hurbilagoak eta espezializatuagoak direlako.

Era berean, [EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako VI. Plan](#) berria aipatu behar dugu. 2013ko abenduan amaitu da lantzen, eta euskal herri-administrazio guztiek indarrean dagoen legegaldian berdintasunaren alde lan egiteko jarraibideak ezarri ditu. VI. planak ekonomia-, politika-, gizarte- eta kultura-bizitzaren eremu guztietan balioak aldatzeko lan egitearen aldeko apustua egin du, gizarteak berdintasunerantz egitea sustatzeko; halaber, berdintasuna lortzean aurrera egiteko erronkak adierazi ditu EAEko herri-administrazioek jarraibide moduan erabiltzeko baliagarri

izango diren hainbat helbururekin. VI. Planak berdintasunerako xedatu dituen helburuek erronkak ekarri dituzte, bai administrazioaren antolaketa edo barne-funtzionamendua aldatzeko, baita gizartearekin lotutako erronkak ere, hala nola balioen aldaketa, emakumeen ahalduntzea, erantzukizun partekatuan oinarritutako gizarte-antolaketa eta emakumeen aurkako indarkeria desagerraraztea sustatzekoak. Batzuek eta besteek, hurrenez hurren, VI. Planaren egiturak oinarri hartu dituen bi gai handiak osatzen dituzte: berdintasunaren aldeko gobernantza hobetzeko neurriak (berdintasun-printzipioa euskal botere publikoaren antolaketan eta funtzionamenduan bertan sartzea) eta berdintasunaren arloan esku-hartzea, beharrezkoa den balioen aldaketa eta emakumeen ahalduntze pertsonala, kolektiboa eta soziala sustatzeko, erantzukizun partekatuan oinarritutako gizarte-antolaketan aurrera egiteko eta emakumeen aurkako indarkeria desagerrarazteko.

Azkenik, aipatu behar da [Eusko Jaurjaritzako Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailak](#) 2013. urtean [Hezkuntza-sisteman hezkidetzak eta genero-indarkeriaren prebentzioa lantzeko Gida Plana](#) onartu duela. Plan horren helburua transformazio-prozesua sustatzea da, eskola mistoko eredu-tik hezkidetzan oinarritutako eskolaren eredura aurrera egiteko, sexuaren araberako estereotipoak eta rola alderantziz utzita pertsonen garapen integrala bultzatzeko eta genero-indarkeriari aurrea hartzeko. Erakunde hau pozik dago ekimen horrekin, gelan ikasleen berdintasuneko harremanak erdietsi, edonolako bereizkeria eta genero-indarkeria arbuia eta generoarekin lotutako joerarik gabeko orientazio akademikoa eta profesionalari bidea eman nahi baitio.

3.

Jarduera-planaren esparruko bestelako esku-hartzeak

Arartekoan 2013. urterako egin dugun jarduteko planaren esparruan, arlo horretan nagusiki zer jardun egin ditugun azalduko dugu. Hain zuzen, agerian jarriko dugu zeintzuk izan diren Arartekoarentzat gai nagusiak emakumeen eta gizonen berdintasunaren eremuan:

3.1. Bilerak elkarrekin

Emakumeen eta gizonen berdintasunaren arloan zenbait ikuspuntutatik lan egiten duten elkarrekin egindako bilera hauek azpimarratu behar ditugu:

3.1.1. Emakumeen ikusgarritasuna artean defendatzen duen elkarteak

Emakumeen ikusgarritasuna artean defendatzen duen emakumeen talde batek, Plataforma con A izenekoak, arartekoarekin bilera bat eskatu zuen, euskal museoetan

emakumeen artelanak ikusezinak direla salatzen. Izan ere, haien ustez, gizonak nagusi diren lan-inertzia batean jarraitzen dute eta ez dute emakumeek egindako lanak euren erakusketetan eta aurkezpenetan sartzeko beharrezko baliabideak jartzen. Salaketa hori dela-eta, orain izapidetzen ari den kexa-espeditante bat hasi da. Horren bidez, Eusko Jaurilaritzako Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailari euskal museo-sistema eratzen duten erakundeetatik bultzatzen diren jarduera guztietan genero-ikuspegia sartu behar dela adierazi diogu. Era berean, talde horri EAEko Berdintasunerako VI. Plana lantzeko prozesuan parte hartzea proposatu genion, eta planaren helburuetarako hain garrantzitsua den eskaera hori berariaz gehitu genuen.

3.1.2. Emakumeek alardeetan parte hartzea defendatzen duten elkarteak

Aurreko urteetan bezala, zenbait bilera egin ditugu, emakumeek alardeetan parte hartzea defendatzen duten taldeen eskaerari erantzunez, Irunen eta Hondarribian arrazoi horrengatik dagoen gatazka eztabaidatzeko. Bilera horietan honakoei heldu diegu: alde batetik, urtero alardeak egitearen ondorioz gertatzen diren erakundeen (bi herrietako udalak eta [Eusko Jaurilaritzako Segurtasun Saila](#)) esku-hartzeekin lotutako alderdi zehatzei; bestetik, kontu estrategikoagoei, emakumeak alarde bietan erabat sartzeko aurrera egiteko beharrezkoa den gizartearen eta erakundearen laguntza lortzeko.

Talde horiekin egindako bileretan, Ararteko erakundeak, berriro ere, gatazka hori hasi zenetik egin dugun bezala, lan egiteko eta gure esku dauden bitarteko guztiak jartzeko konpromisoa adierazi du, emakumeak Irungo eta Hondarribiko jaietan berdintasun osoz sar daitezkeen.

3.2. Bilerak administrazio eta erakundeekin

Arlo horretan eragina duten esparruetan funtzioak dituzten herri-administrazioekin egindako bileretatik hauek azpimarratu nahi ditugu:

3.2.1. Ararteko erakundeak Etxeko tratu txarrak eta sexu indarkeria jasaten dituzten emakumeei harrera hobea egiteko erakundearen arteko II. Akordioaren Jarraipen Batzordean parte hartzea

Aurreko txostenetan dagoeneko jaso dugunez, 2011. urtean Ararteko erakundeak Etxeko tratu txarrak eta sexu indarkeria jasaten dituzten emakumeei harrera hobea egiteko erakundearen arteko II. Akordioaren Jarraipen Batzordean parte hartzen du –bai batzordean bai erakundearen arteko talde teknikoan–, gure erakundearen ikuspuntua emateko helburuarekin, genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeei zuzendutako jardun publikoaren osotasunean sor daitezkeen

hutsuneak edo arazoak agerian jartzeko eta horiek hobetzeko proposamenak egiteko.

2013. urtean Ararteko erakundeak batzorde horren eta bertan sortutako erakundearen arteko talde teknikoaren bilera guztietan parte hartu du. Zenbait lan-bileretan, gure ikuspuntua eman dugu genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeen arretaren inguruan landuz joan diren zenbait alderdiaren inguruan.

Erakundearen arteko bilera horietan, orain lantzen ari diren lehen tasun batzuk adostu dira, erakundearen arteko akordioa abiapuntutzat hartuta lehen tasun horiek ukitzen dituzten zerbitzuetan eta administrazioetan dagozkien aldiak egitea ahalbidetuko duten oinarriak jartzeko. Lehen tasunen artean, hauek nabarmentzen dira: gai horren inguruko terminologia berrikusteko beharra, horrek ekar ditzakeen ondorio sozial eta juridikoekin; genero-indarkeriako egoeren antzematea hedatzeko beharra; genero-indarkeriaren biktimak diren seme-alaba adingabeentzako arreta; indarkeria jasaten duten emakumeak artatzen dituzten pertsonak eta profesionalak generoan trebatzeko behar urgentea; genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeek justiziara jotzeko baldintzak hobetzeko beharra, esku-hartze publikoa emakumei prozesu judizialean zehar laguntzera bideratuz; arlo horretan esku har dezaketen agente publikoaren arteko koordinazioa areagotzen jarraitzeko beharra. Erakundearen arteko talde teknikoak aipatutako lehen tasunak gauzatzeko neurriak (planak edo programak) abian jartzea bultzatzen ari da.

3.2.2. Erakundearen arteko lankidetzaren Emakunderekin eta Gipuzkoako Foru Aldundiko Berdintasuneko Zuzendaritzarekin emakumeen berdintasuna alardeetan defendatzeko

Aurten, ohiko bileren bitartez, lankidetzaren iraunkor eta egonkorra izan dugu Emakunderekin eta [Gipuzkoako Foru Aldundiko Berdintasuneko Zuzendaritzarekin](#). Lankidetzaren horren helburua erakundearen arteko aliantza bat erdiesteko oinarriak eratzea da, Irungo eta Hondarribiko alardeetan erabakitasunez emakumeen eta gizonen berdintasuna lortzeko. Erakunde honen ustez –eta horrela adierazi dugu jadanik hainbatetan–, emakumeen berdintasunerako eskubidea eta printzipioa argi eta garbi zalantzan jartzen duen gatazka baten irauteak zinez oztopatzen eta ahultzen du gure sistema demokratikoa, eta euskal botere publikoek erabakitasunez heldu behar diote. Horretarako, aipatutako erakundeekin (gai horrek biak ukitzen baititu) ibilbide bat hasi dugu, eta horri esker igarri dugu erakundearen arteko estrategiak behar direla eta alardeetako gatazka hori bideratzeko bide posibleei buruz gizartearen eta erakundearen adostasun berriak susta daitezkeela. Emaizta zehatzagoak ikusteko ekin diogun lanean sakondu beharko dela alde batera utzita, Arartekotik oso era positiboan baloratzen dugu ekimen hori, orain arte ezezaguna izan den bide bat ireki duenez zalantzarik gabe gure laguntza osoa merezi baitu.

4.

Herritarren eskubideek emakumeen eta gizonen berdintasunaren eremuan duten egoeraren balorazioa

Aurreko urteetan bezala, herritarrek ez dute kexa askorik egin sexuagatiko bereizkeriako arazoak edo euskal herri-administrazioekiko harremanetan berdintasunaren arloko zailtasun bereziak salatzeko. Horrek, alde batetik, administrazioaren jardutea berdintasun formala errespetatzeari dagokionez zuzena dela erakusten du; hala ere, ezin dugu ondorioztatu herri-administrazioek eskura dauzkaten bitarteko guztiak erabiltzen ari direla berdintasun formal hori erreala eta eraginkorra izan dadin.

■ Emakumeek kulturen parte hartzea

Egiaztapen horren erakusgarri dira herritarrek botere publikoei jardun gehiago eskatzeko egin dituzten kexak eta salaketak, formalki aldarrikatutako berdintasun hori eraginkortasunez gauzatu dezaten. Horren adibideak dira emakumeek **kulturen eta kirolaren** arloan parte hartzeko zailtasunak dituztela eta ikusgarriak ez direla salatu dituzten kexak. **Arlo horietan oraindik nabarmena da emakumeek ez daukateela presentziarik ezta ikusgarritasunik ere (esaterako, artean), edo partaidetzako eta onarpeneko maila batzuetarako sarbidea mugatuta dutela (hala nola kirol-jarduerak jakin batzuetan).**

Testuinguru horretan, azken urteotan dagoeneko adierazi dugu herri-administrazioek **emakumeak historikoki oso presente edo ikusgai egon ez diren eremuetan haien partaidetza eta ikusgarritasuna sustatzeko bideak irekitzen dituzten ekintza positiboko neurriak abiarazteko erronkari** aurre egin behar diotela gaur egun. Ondorioz, erakundeek ezinbestean ahaleginak egin behar dituzte genero-ikuspegiz jarduteko, ordezkaritza txikiago hori antzemateko eta emakumeentzako desberdintasun materialeko egoerak iraunarazten dituen gizarte-inertziari era kontzientean aurre egiteko berriazko borondateaz. Izan ere, desberdintasun horiek ezin dira onartu sexuen arteko berdintasun osoa aldarrikatzen duen sistema batean.

■ Berdintasunezko partaidetza alardeetan

Aurten ere txosten honetan gogorarazi behar dugu **jai-ekitaldietan parte hartzeko emakumeen nahia dela eta sortutako gatazka jakin batzuk konpondu gabe daudela oraindik; gatazka horiek aspaldikoak dira, adibidez urtero emakumeek Irungo eta Hondarribiko alardeetan parte hartzearen inguruan gertatzen direnak.** Horrek, tamalez, agerian jartzen du arlo eta eremu batzuetan, gizartearen nolabaiteko babesaz, emakumeen desberdintasunek edo bereizkeriak irauten dutela, eta tartean dauden erakunde publikoek, jokabide horien pribatutasunean babestuta, ez dute gure sistema demokratikoan onartezinak diren egoera horiei

azkena emateko erabakitasun nahikoaz jarduten. **Erakunde gisa nabarmendu behar dugu ez garela geldituko euskal botere publikoek, bakoitzak bere eskumenen arabera, kasu horiek agerian uzteko eta era proaktiboan jarduteko daukaten betebeharra bete arte.** Izan ere, ekintza positiboko neurrien bitartez arlo horietan emakumeen berdintasunerako eskubidea defendatzeko ekimenen alde egin behar dute, eta jokabide horiei ez diete inolako babesik edo laguntzarik eman behar, ez zuzenean ez zeharbidez. Gainera, beharrezkoa da euskal erakunde guztiak herritarren sentsibilizazioa eta kontzientziakzioa sustatzea, emakumeak edozein gunetan baztertzeko dituzten jokabideak gure kulturatik, gure jaietatik eta gure tradizioetatik behin betiko erazteko.

■ Pobretasunaren feminizazioa

Alde batetik, azpimarratu behar dugu **biztanleriaren maila batzuen pobretze-egoera eragin berezia izaten ari dela emakumeengan**, adineko, mendeko pertsona eta haur gehienak haien ardurapean daudelako. Hortaz, emakumeek, bereziki guraso bakarreko familien titularrak direnek, krisi-egoeran bereziki ahulak diren talde bat osatzen dute eta horrela gure ingurunean ere aspaldi igarri zen prozesu bat areagotzen ari da, alegia **pobretasunaren feminizazioa**. Erakunde honen ustez, euskal botere publikoek pobretasunaren feminizazio-prozesu hori ezagutu eta era kontsekuentean jardun behar dute, **emakumeak ahalduzkoak aztertuz eta abiaraziz, pobretze eta gizarte-bazterkeriako egoerei aurre egiteko gizarte-agente estrategikoak bihurtu ahal izateko.** Egoera bereziki larrietan dauden emakumeek, adibidez emakume etorkinek edo ezgaitasunen bat duten emakumeek, apartekoak eta bereziki indartsuak diren ekintza positiboak abiaraz daitezela eskatzen dute, berdintasun materialeko maila handiagoak lortzeko eta haien gizarte-bazterkeria saihesteko.

■ Genero-indarkeria

Azkenik, adierazi behar dugu **genero-indarkeriaren arloan emakumeentzako arreta etengabe hobetzeko asmoa agerrarazten duten aurrerapen aipagarriak** dauden arren –esaterako, **polizia-arretaren esparruan** batez ere gertatzen den moduan– **indarkeriaren infernua pairatzen duten eta amaiera emateko erabakia hartzen duten emakumeek zailtasun handiak dituztela oraindik ere.** Zailtasun horiek testuinguru hauetan sortzen dira batez ere: **prozesu judizialean, etxebizitzaren arloan eta lanerako sarbidean.** Hala eta guztiz ere, orobat onartu behar dugu **Euskadin esparru horretan egiten den erakundearen arteko lan handia ezinbestekoa dela** zailtasun horiek antzemateko eta emakumei indarkeriatik ateratzeko prozesu zail horietan laguntzeko bitarteko egokienak prestatzeko. Emakunde gai hori koordinatzeko egin duen erakunde-berregituraketak emakumeentzako laguntza eta zuzeneko arreta haiengandik hurbilago dauden zerbitzuen esku utzi ditu, formulazioan koherentea da eta hurrengo aldia etengabe ebaluatu behar da.